

conducunt, non sunt peccata; siquidem homo per delicta ad justificationem non accedit, sed magis ab ea recedit: atqui in homine peccatore, gratia sanctificante destituta, præcedunt opera quibus ad justificationem sese comparat; quales sunt actus fidei, spei, amoris Dei, &c. ergo, &c.

Dices: Arbor mala non potest bonos fructus facere, ut dicitur. (*Matth. 7.*) Atqui peccator nondum justificatus arbor est mala; ergo, &c.

Resp. dist. min. Peccator, quatenus spectatur ut peccator, est arbor mala, conc. quatenus agit ex gratiæ actualis auxilio, neg.

Porro, eum dicimus peccatorem aliquid boni interdum operari, eum supponimus auxiliante Dei gratiâ adjutum: atqui sub illo respectu non est arbor mala. S. enim Augustinus, *Lib. 4. contra Julianum, cap. 3.*) per malam arborem intelligit perversam voluntatem: atqui voluntas peccatoris, quatenus ex gratiæ divini impulsu operatur, prava dici non potest; ergo nec arbor mala.

CAPUT II.

De Gratia habitualis effectibus.

DUO sunt præcipui gratiæ habitualis effectus; nempe justificatio & meritum. De illo posteriori commodius disputaturi sumus in Tractatu de actibus humanis. De priori igitur duntaxat hic sermo erit. Justificationis autem nomine intelligitur justitiæ & sanctitatis acquisitio, quæ Deo gratis aliquis efficitur. De ea tria quæri solent, nimirum quænam sint præviæ ad illam obtinendam dotes, & quæ illius natura & proprietates.

ARTICULUS

ARTICULUS PRIMUS.

De præviis ad Justificationem obtinendam dotibus.

1°. Nullam in parvulis, ut justificationem accipiant, requiri præparationem certum est ex universalis Ecclesiæ Traditione, quæ infantes apud quos nullus est rationis usus, hætenus baptizavit ad delendam peccati originalis maculam, sanctitatemque ipsis conferendam. Quapropter Concilium Tridentinum. (*Sess. 7. de Baptism. can. 13.*) eos anathemate percutit, qui docuerint parvulos, cum ad annos discretionis pervenerint, iterum esse baptizandos. Enimvero, si primi Adami in Deum rebellio parvulis nocere potuit, quanto magis secundi Adami, id est, Christi obedientia illis proderit!

2°. Constat, tum apud Catholicos, tum apud Pseudo-Reformatos, adultum sine præviis quibusdam dotibus non justificari. Nam Scripturæ iis tantum peccatoribus spem ventæ præbent, qui ad illam obtinendam sese comparaverint. *Si impius egerit penitentiam, ... vitâ vivet.* (*Ezech. 18.*) Judæos sic hortatur S. Petrus: *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum.* (*Act. Apost. 2. 38.*) Tritam est etiam illud Augustini effatum: *Qui fecit te sine te, non justificat te sine te.*

Quæres 1°. quænam sint, juxta Catholicos, dotes ad justificationem necessaria.

Resp. Septem requirit Concilium Tridentinum, quæ totidem sunt veluti gradus quibus ad justitiam pervenitur. Prima autem est fides quæ tanti operis quasi fundamentum præmitti debet. Fides vero illa est quæ peccatores credunt *vera esse quæ divinitus revelata & promissa sunt; atque illud in-*

primis, à Deo justificari impium per gratiam ejus, per redemptionem quæ est in Christo Jesu. (Sess. 6. de justif. cap. 6.) Hæc enim fide intelligunt peccatores se Deo inimicos esse, & damnationis æternæ reos; damnationem autem illam evadere, & justificari se propriis viribus aut meritis non posse sed indigere Dei gratiâ; ac proinde ad Deum per Christum confugiendum esse, ab eoque postulanda peccatorum veniam & donum justificationis; Deum vero propter Christi merita pœnitentibus fore propitium. Hæc omnia involvuntur in fide quâ credit peccator, à Deo justificari impium per gratiam ejus, per redemptionem quæ est in Christo Jesu, ut ait Concilium Tridentinum.

Secundus & tertius ad justificationem gradus sunt timor & spes: ubi enim aliquis per fidem se peccatorem agnoscit, justum autem esse Deum qui peccatores æternis addicet suppliciis, justitiæ divinæ metu concutitur: per eandemque fidem intelligens sese pœnis quas timet subducere non posse, nisi à peccatis recedat, pœnitentiam agat, vitamque novam instituat, conatur se à peccatis continere, peccandi occasionem fugere, & pœnitentiæ opera exercere.

Dum autem hæc præstare studet, suam infirmitatem & impotentiam, diviniq; auxilii necessitatem experitur; simul indignum se Dei gratiâ agnoscens, videt aut desperandum sibi esse, aut confugiendum ad Deum qui ipsum adjuvet. Ut vero desperationem effugiat, ad considerandam Dei omnipotentiam & benignitatem, infinitaque Christi merita se convertit. Indè in spem erigitur, fidens Deum sibi propter Christum propitium fore. Ex illa spe & fiducia nascitur oratio quâ cum Propheta clamat: Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me: miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum; sana me, Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea.

Quartus, quintus & sextus ad justificationem

gradus sunt amor Dei, odium peccati & satisfactio. Ex misericordiæ divinæ intuitu excitatur dilectio erga Deum; recogitans enim peccator, tantam esse Dei erga homines bonitatem, ut etiam indignis & immerentibus velit propter Christum peccata remittere, & maximum illud justitiæ donum gratis largiri, incipit Deum tanquam omnium justitiæ fontem diligere, nihilque magis optare, quam ut ex illo fonte justitiæ in seipsum deriveret.

Cum autem justitiæ opponatur injustitia seu peccatum, quisquis Deum ut justitiæ fontem diligit, non potest peccatum odio non habere & detestari: At propterea, ait Synodus, moventur adversus peccatum per odium aliquod & detestationem. Ex illa autem justitiæ dilectione & peccati detestatione nascitur pœnitentia, quâ divina justitiæ satisfaciat & peccatum destruat.

Septimus ad justificationem gradus est, juxta eandem Synodum, propositum Sacramenti suscipiendi, novam inchoandi vitam, divinæque mandata servandi. Hæc etiam animi affectio ex amore Dei & odio peccati sequitur; qui enim Deum verè & præ omnibus diligit, hic ejus voluntatem exequi apud se certo constituit: hæc autem est Dei voluntas, ut ad justitiam obtinendam suscipiatur Sacramentum. Ubi vero est odium peccati veterisque vitæ, ibi sit necesse est propositum novam vitam instituendi, & divina servandi mandata quæ prius violata fuerant.

Quæres 2°. quid ea de re sentiant recentiores Heterodoxi.

Resp. Ab iis ad justificationem requiritur sola fides; non quidem ea quâ creduntur quæ divinitus revelata sunt, sed fides vel potius fiducia quâ peccator certo confidit, se ex prædestinatorum numero esse, & sibi speciatim applicari promissiones Dei, peccatoribus generatim factas, de concedenda omnibus credentibus peccatorum remissione,

Sola fides necessaria est ut iustificemur, ait Lutherus; (In cap. 2. Epist. ad Galat.) Docent quidem ceteras virtutes, illarumque actus esse fidei iustificantis comites; sed negant eas esse iustificationis acquirendæ instrumenta propriè dicta. *Sola fides est quæ iustificet*, inquit Calvinus; *fides tamen quæ iustificat non est sola; sicut calor solis solus est qui terram calefaciat, ipse tamen calor non est solus in sole, sed conjunctus cum splendore.* (Antiq. Concilii Trid. ad Can. 11. Sess. 6.)

Duos igitur errores involvit hæc Pseudo-Reformatorem doctrina. Primus est quod velint fidem ad iustificationem necessariam, nihil aliud esse quàm fiduciam, quàm certo confidit aliquis sibi divinas applicari promissiones de remittendis cuiusque credenti peccatis. Secundus est quod specialem hanc fidem sive fiduciam, ad iustificationem sufficere solam contendant; quapropter sit

PROPOSITIO I.

Fides ad iustificationem necessaria, non est fides specialis quæ quisque certo credit sibi omnia peccata per Christum esse remissa; sed catholica est fides, quæ creduntur ea quæ sunt à Deo revelata.

Probatur 1°. ex Scriptura. *Prædicate Evangelium omni creaturæ*, inquit Christus; *qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit.* (Marc. cap. 16. v. 15. & 16.) Hæc autem scripta sunt ut credatis, quia *Jesus est Christus Filius Dei*, & ut credentes vitam habeatis in nomine eius. (Joan. 20. 31.) *Si confitearis in ore tuo Dominum Jesum, & in corde tuo credideris, quod Deus illum suscitavit à mortuis, salvus eris.* (Rom. 109.) Fides quæ hic & alibi passim commendatur, ad salutem ac proinde ad iustificationem necessaria est: atqui fides de qua in locis agitur, non est certa fiducia & persuasio,

quod peccata sint remissa; sed fides quæ Evangelio & prædicationi Apostolicæ assentimus; & creditur Christum esse Filium Dei, à mortuisque suscitatum; ergo fides ad iustificationem requisita, ea est quæ credimus quæ à Deo revelata sunt, non vero Calviniana fiducia.

Præterea dum Eunuchus Baptismum postulat his verbis: *Ecce aqua, quid prohibet me baptizari?* quid respondet Philippus? *Si credis ex toto corde, licet; & respondens ait: credo Filium Dei esse Jesum Christum.* (Act. 8. v. 36 & 37.) A qui fides quæ hic requiritur ad Baptismum, ac proinde ad iustificationem, est fides (Mysterii revelati, quæ scilicet credendum est Christum esse Filium Dei, non vero Calvinianam confidentiam & securitatem, quæ homo tanquam certum habet sibi remissa esse peccata; ergo, &c.

Prob. 2°. Ratione. Illa fides ad iustificationem necessaria est, sine qua nullo modo existeret fiducia, quæ peccata nobis esse remissa confidimus: atqui sine fide, prout est assensus iis quæ à Deo revelata sunt, hæc fiducia stare non potest: quis enim fiduciam spemque suam in Christo collocaret, nisi præcederet fides quæ credit illum esse Filium Dei, & pro hominum salutem incarnatum, mortuum & à tumulo suscitatum? Ergo, &c.

Ex iis patet quàm merito à Tridentina Synodo sic definitum fuerit: *Si quis dixerit fidem iustificantem nihil aliud esse, quam fiduciam divinæ misericorditæ, peccata remittentis, propter Christum, vel eam fiduciam solam esse quæ iustificamur, anathema sit.* (Sess. 6. de iustif. Can. 12.)

Solvuntur objecta.

Objic. 1°. Fiducia in Scripturis ad iustificationem passim exigitur. Sic, v. g. Christus paralyticum hortatur: *Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua.* (Matth. 9. 2.) Ergo fides iustificans nihil aliud est, quam certa fiducia,

Resp. Neg. conseq. Ex hoc enim Scripturæ loco, aliisque similibus id unum colligi potest; fiduciam spemque veniæ per Christi merita obtinendæ, suas in justificationis negotio partes habere. Quapropter Synodus Tridentina ex iisdem Christi verbis *confisæ, fili, remittuntur tibi peccata tua*, concludit *disponi ad justificationem impios, dum peccatores se esse intelligentes, à justitia divinæ timore quo utiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se convertendo, in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore.*

Sed nullo modo probat exemplum paralytici, eam esse debere fidem nostram seu fiduciam, quæ omnem excludat dubitationem & formidinem. Ideo potuit ille & debuit omnem dubitationum exuere, quia remissa sibi esse peccata, sine ulla verborum ambiguitate declaverat Christus, qui nec falli nec fallere poterat. Quam autem diversa sit nunc peccatorum conditio, nemo nescit. Nulli certo constare potest absque speciali revelatione, sibi remissa esse peccata, quia ex Scriptura omnes latet utrum sint amore an odio digni.

Objic. 2°. Exemplum Abrahami qui in *promissione Dei non hæsitavit diffidentia; sed confortatus est fide, plenissimè sciens quia quæcumque promissit potens est & facere, ideo & reputatum est illi ad justiciam.* (Rom. 4. v. 20 & seq.) An disertius, inquit Heterodoxi, declarare potuit Apostolus, ideo justificationem fuisse Abrahamum, quia plenissimam habuit fiduciam.

Resp. Hæc Apostoli verba Hæreticorum opinionem evertere, nedum ipsi patrocinentur. Nam, juxta S. Paulum, Abrahamus *non hæsitavit diffidentia, sed credidit filium sibi nasciturum, quamvis centum ferè annorum esset, quia ipsi persuasum erat Deum posse quæcumque promissit facere; ipsius ergo fiducia eâ fide nitēbatur, quâ Deum summè veracem & omnipotentem esse credebatur; ac proinde*

hæc fides fuit ipsius justitiæ principium. Præterea quam ob causam sine ulla animi fluctuatione confidit, se filium à Sara suscepturum, quamvis ipsa esset annorum nonaginta? Nonne quia Deus illud apertè ipsi revelaverat? Pariter ergo requiritur revelatio divina, ut possit aliquis certo confidere se peccatorum veniam obtinisse. Quæ omnia cum novello Pseudo-Reformatorum dogmate omnino cohærere non possunt.

PROPOSITIO I I.

Sola fides non justificat.

Probatur 1°. ex Scriptura. De muliere peccatrice sic affirmat Christus: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* (Luc. 7. 47.)

Qui dixerit justificari aliquem sine peccatorum remissione posse? atqui eam Christus dilectioni attribuit; ergo justificatio sine dilectione esse non potest, nec proinde ad eam acquirendam satis est sola fides.

Qui non diligit, ait Joannes, *manet in morte.* (1. Ep. 3. 14.) Atqui justificatio vitam spiritualem animæ restituit; ergo ad eam requiritur dilectio, nec sufficit fides.

Præterea caritatem sic commendat Apostolus: *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, caritatem autem non habuero, nihil sum.* (1. Cor. 13. 2.) Profecto virtus quæ sine caritate nihil prodest, sola ad justificationem non sufficit: atqui, ex Apostolo, fides sine caritate nihil prodest; ergo sola ad justificationem non satis est.

Denique Fideles sic interrogat S. Jacobus: *Quid proderit, fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat; numquid poterit fides salvare eum?* (Jacob. 2. 14.) Quod sine operibus nihil prodest ad salutem, certè si solum fuerit, nunquam justificationem pariet: atqui, teste Apostolo, fides sine operibus ad salutem

nihil proficit; ergo sola non potest justificationem parere; ita concludit idem Apostolus: *Videtur quoniam ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantum.* (*Ibid.* v. 24.)

Prob. 2°. Ratione Theologicâ: *Neque... adulteri, neque fures, neque avari, ... Regnum Dei possidebunt.* (*I. Cor.* 6. v. 9 & 10.) Atqui possent illud obtinere in sententia quam refellimus. Quisquis enim justificari, Regnum etiam Dei assequi potest: atqui *adulteri, fures, avari*, etiam tales, possunt justificationis beneficium recipere, si ad illud percipiendum una fides sufficiat; siquidem hujusmodi criminibus non extinguitur fides; ergo, &c. Merito igitur anathemate eum percussit Synodus Tridentina, qui *dixerit solâ fide hominem justificari.* (*Sess.* 6. de *justificat.* can. 9.)

Solvuntur objectiones.

Objicies 1°. Apostolus sic docet: *Arbitramur justificari hominem per fidem, sine operibus legis.* (*Rom.* 3. 28.) Ergo sola fides ad justificationem sufficit.

Resp. Dist. ant. Sine operibus legis, id est, sine Legis Mosaicæ ceremoniis, conc. ant. sine ullis operibus, etiam ex fide & gratia factis, neg.

Porro objectus Apostoli textus eo sensu intelligendus est, quod homo nequeat per circumcissionem, aliosque Legis Mosaicæ ritus, sine fide & gratia Dei justificationem assequi. Eo quippe spectat Apostolus, ut vanam Judæorum superbiam reprimat, qui suam justitiam vocationemque ad fidem suâ in observanda Lege Mosaicâ diligentia tribuebant. Quam jactantiam ut coerceat, ostendit Legis opera ex se ad veram justitiam non posse quemquam perducere, eaque vim omnem suam & meritum à fide & præveniente Dei gratia mutuari.

Minimè vero è justificatione excludit opera quæ

& fide & gratia prodeunt. Quam illud à sua mente alienum sit, probat hæc sententia ab eo jam præmissa: *Factores legis justificabuntur.* (*Ibid.* cap. 2. v. 13.) Idem demonstrant ista verba: *In Christo Jesu neque circumcisio aliquid valet, neque præputium; sed fides quæ per caritatem operatur.* (*Galat.* 5. 6.) Non ergo sterilem otiosamque fidem commendat, sed fidem cum operibus ex caritate factis conjunctam. *Paulus*, inquit Augustinus, *non quamlibet fidem quâ in Deum creditur, sed eam salubrem planèque Evangelicam deservit, cujus opera ex dilectione procedant.* (*De fide & operib.* cap. 14.)

Obj. 2°. Sic testatur Apostolus: *Corde enim creditur ad justitiam.* (*Rom.* 10. 10.) *In hoc omnis qui credit, justificatur.* (*Act. Apost.* 13. 39.) Atqui illud falsum erit, si fides sola ad justificationem non sufficiat; ergo, &c.

Resp. Dist. maj. Et hujusmodi textus intelligendi sunt de fide viva quæ per dilectionem operatur; conc. maj. de fide mortua & sine operibus, neg. maj.

Porro textus Apostoli qui hic objicitur, alique consimiles, qui justificandi vim fidei tribuunt, de fide cum bonis operibus conjuncta accipiendi sunt. Ille enim à fide justificante bona opera non disjungit, qui apertè declarat fidem nihil valere nisi per caritatem operetur: atqui ita docet Apostolus, ut constat ex modo dictis. *Homines*, inquit Augustinus, *non intelligentes quod ait ipse Apostolus, arbitramur justificari hominem per fidem sine operibus legis, putaverunt eum dicere sufficere homini fidem, etiamsi malè vivat, & bona opera non habeat. Quod absit ut sentiret vas electionis qui, cum dixisset quodam loco, in Christo Jesu necque circumcisio aliquid valet, neque præputium, mox addidit, sed fides quæ per dilectionem operatur. Ipsa est fides quæ fideles Dei separat ab inmundis dæmonibus, nam & ipsi, sicut dicit Apostolus Jacobus, credunt & contra-*

miscunt; sed non bene operantur. (Lib. de grat. & lib. arbit. cap. 7. n. 18.)

Præterea cum multæ causæ ad eundem effectum conspirant & conferunt, Scriptura modo unius, modo alterius meminit. Ideo autem frequentius justificationem adscribit fidei, quod sit humanæ salutis initium, & omnis justitiæ radix & fundamentum, ut ait Concilium Tridentinum (Sess. 6. de justific. cap. 8.) Ex fide eo dicit (Apost. solus, justificari hominem, non ex operibus, quia ipsa prima datur, ex qua impetrentur cetera quæ propriè opera nuncupantur. (Aug. Lib. de prædestinat. SS. cap. 7.)

Obj. 3°. Apostolus ait nos justificari gratis. (Rom. 3. 24.) Atqui si bona opera sunt ad justificationem necessaria, jam non sumus justificati gratis; ergo, &c.

Resp. Neg. min. Ut enim justificatio, quamvis sine operibus bonis non fiat, gratuitum tamen sit Dei beneficium, satis est bona hæc opera à præveniente Dei gratia quæ nulli debetur, produsse; atqui bona opera quæ ad justificationem requiruntur, à præveniente Dei gratiâ quæ nemini debetur, tanquam à primo fonte, derivantur: Quia opera sunt ex fide, ait Augustinus, non ex operibus fides, ab illo sunt nobis opera justitiæ, à quo est fides. (Lib. de gratia & libero arbitrio, cap. 2. n. 18.) Ergo, &c.

ARTICULUS II.

De Natura Justificationis.

Circa justificationis naturam duos potissimum errores lapsi sunt Pseudo-Reformati. 1°. Docent in justificatione peccata verè & propriè non deleri, sed potius tegi, quatenus non imputantur ob Christi justitiam quæ, veluti tegumento, vesti-

tur anima. 2°. Volunt justificationem non fieri per justitiam internam, animæque inhærentem, sed per externam justitiâ quæ est in Deo vel Christo, imputationem.

PROPOSITIO I.

In justificatione peccata non teguntur; sed verè delentur, auferuntur, tolluntur, remittuntur.

Probatur 1°. ex Scripturis. Sic Deum orat Psaltes Regius: Omnes iniquitates meas dele. (Psal. 50.) Ego sum, inquit Deus ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me. (Isa. 43. 25.) Ecce Agnus Dei qui tollit peccatum mundi. (Joan. 1. 29.) Remittuntur ei peccata multa, inquit Christus: (Luc. 7. 47.) atqui in iis aliisque innumeris Scripturæ locis peccata dicuntur à Deo deleri, auferri, tolli, remitti; ergo contra apertam Scripturarum veritatem pugnant, qui docent peccata in justificatione tegi, ita ut non imputentur quidem, minimè vero deleantur.

Præterea sic testatur Christus: Pro eis ego sanctifico meipsum, ut sint & ipsi sanctificati in veritate. (Joan. 17. 19.) Elegit nos Deus in ipso (Christo) ante mundi constitutionem, ut essemus sancti & immaculati in conspectu ejus in caritate: (Eph. 1. 4.) atqui quomodo peccatores sancti fiunt & immaculati in conspectu Dei qui renes & corda scrutatur, si intus fordidus & contaminatus remaneat? Quomodo sanctificati sunt in veritate, si peccata ipsis inhæreant, tantumque non imputentur?

Tandem quæ participatio, inquit Apostolus, justitiæ cum iniquitate? Aut quæ societas luci ad tenebras? (2. Cor. 6. 14.) Juxta Calvinistarum doctrinam, regenerati non desinunt esse peccatores, siquidem peccatum in ipsis non deletur; sunt etiam justi, quia tales apud Deum reputantur: atqui, teste Apostolo, impossibile est hæc

duo simul conciliari; ergo non poterant Hæretici Scripturæ sacræ apertius contradicere, quam tamen veluti unicam fidei regulam amplecti se profiterentur.

Prob. 2°. ex Patribus: Cyprianus Baptismum appellat *mortem peccati*. (Ep. 2.) Chryostomus, vel quisvis alius: *Sola gratia sordes meas perfecte abstergere, ac nivis candorem mihi conciliare potest.* (In Psal. 59. tom. 5. nov. edit. pag. 592.) Theodoretus sic perstringit Messalianos, qui peccata Baptismo non deleri, sed quasi novacula radiantum discutabant: *Tantâ liberalitate utitur Deus, ut non modo remittat, verum etiam peccata obliteret, ita ut neque vestigia eorum remaneant.* (In Psal. 21.) Non minus diserta sunt hæc Augustini verba: *Dicimus Baptisma..... auferre crimina, non radere.* (Lib. 1. ad Bonifac. cap. 13.) Atqui, juxta Pseudo-Reformatos, peccatum non moritur per Baptismum, ut ait Cyprianus, sed in anima latens vivit; non *abstergitur*, ut docet Chryostomus, vel quisvis alius, sed *tegitur*; non *obliteratur*, ut affirmat Theodoretus, sed *occulatur*; non *aufertur*, ut asserit Augustinus, sed *raditur* tantummodo & non *imputatur*; quam igitur immane est discrimen Patrum inter & Pseudo-Reformatorum doctrinam!

Prob. 3°. Rationibus Theologicis. Prima ratio. Ex ea quam impugnamus doctrina sequeretur I^o. Justos à Regno cælorum semper exulatos; in Regnum enim cæleste nihil polluti admittitur: quis autem mundos eos dixerit, in quibus residet peccati macula? 2°. Cum in intimis Justorum cordibus peccatum semper delitesceret, sequere. ur Justos sepulcris dealbatis esse comparandos, in quibus sœda latent cadavera; ac proinde justitiam quam jactitant Calviniani, illam esse quam in Phariseis Christus reprehendebat: atqui hæc omnia absurda sunt & impia; ergo & doctrina ex quâ fluunt hujusmodi contestaria.

Secunda ratio. Justi à Deo dilecti sunt, ejusque oculis gratissimi, atqui non potest Deus hominem diligere cujus in anima peccatum remanet & dominatur. *Non habitabit juxta te malignus, ait Psalter Regius, neque permanent in justis ante oculos tuos. Odisti omnes qui operantur iniquitatem.* (Psal. 5.)

Tertia ratio. Cum aliquis ex impio fit Justus, tunc incipit esse quod prius non erat; id vero sine interiori quadam ipsius mutatione fieri non potest: atqui nulla in ipso erit interna mutatio, si peccatum gratia justificante non aboleatur, sed imputari tantum desinat; ergo, &c.

Sapienter igitur à Concilio Tridentino sic pronuntiatum est: *Si quis per J. C. Domini nostri gratiam quæ in Baptismate confertur, reatum originalis peccati remitti negat, aut etiam asserit non tolli totum id quod veram & propriam peccati rationem habet, sed illud dicit tantum radi aut non imputari, anathema sit.* (Sess. 5. de peccat. origin. Can. 5.)

Objiciunt Hæretici varia Scripturæ loca, in quibus peccata dicuntur tegi; operiri, non imputari, qualia sunt ista: *Beati quorum remissa sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Beatus vir cui non imputavit Dominus peccatum.* (Psal. 31. v. 1. & 2.) *Operuisti omnia peccata eorum* (Psal. 84. 3.) *Omnia peccata ejus quæ peccavit, non imputabuntur ei, peccatori poenitenti,* (Ezech. 33. 16.)

Resp. hæc & alia similia Scripturæ loca ad eundem sensum revocari, ac ea in quibus peccata dicuntur tolli, deleri, auferri. Cum enim scientiam divinam nihil lateat, siquidem *omnia nuda & aperta sunt oculis ejus,* (Hebr. 4. 13.) peccatum non potest esse Deo tectum & operum, quin penitus deleatur, auferatur, & esse prorsus desinat: *Cooperata sunt peccata, ait Augustinus, tecta sunt, oblita sunt; ... nec sic in-*

telligatis quod dixit, peccata cooperta sunt, quasi tibi sunt & vivant. (Enarrat. 2. in Psalm. 31.)

PROPOSITIO II.

Gratia justificans animam interiorius afficit, ipsique inhaeret.

Probat. 1°. ex sacris litteris. Pfalter Regius justificationis gratiam à Deo postulans, *Cor mundum*, inquit, *crea in me, Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis.* (Psalm. 50.) Eandem gratiam sic promittit Deus: *Dabo vobis cor novum, & spiritum novum ponam in medio vestri.* (Ezech. 36. 26.) *Carietas Dei*, inquit Apostolus, *diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum*, inquit idem Apostolus, *per lavacrum regenerationis, & renovationis Spiritus Sancti quem effudit in nos abunde, per Jesum Christum Salvatorem nostrum, ut justificati gratia ipsius, haeredes simus secundum spem vitae aeternae.* (Tit. 3. v. 5 & seq.) In his Scripturae testimoniis exprimitur gratia justificans, ut apud omnes constat: atqui exhibetur ut animam intimè afficiens, ipsique inhaerens; siquidem eam mundat, renovat, intra ipsam recipitur & diffunditur; ergo, &c.

Præterea *Sicut per inobedientiam unius hominis*, inquit Apostolus, *peccatores constituti sunt multi: ita & per unius obedientiam justii constituentur multi.* (Rom. 5. 19.) Atqui peccatores non constituti sumus per solam externam peccati primi parentis imputationem, sed per interiorē maculam, animæ inhaerentem, ut fatentur advefsarii; ergo pariter nec justii sumus per externam imputationem justitiæ, sive Dei, sive Christi, sed per veram justitiā quæ nobis intimè inhaereat. Hinc Augustinus exponens illud Apostoli, *justitia Dei manifesta est*, (Rom. 3. 21.) ait Apostolum hic dicere, *justitiā Dei, non quæ Deus justus est, sed quæ induit hominem, cum justificat impium.*

(Lib. de Spiritu & littera, cap. 9.) Sic etiam declarat S. Doctor mentem suam: *Quomodo dicitur, Domini salus, non quæ salvus est Dominus, sed quæm dat eis quos salvos facit; sic... justitia Dei dicitur, non quæ salvus est Dominus, sed quæ justificat eos quos ex impiis justos facit.* (Serm. 131. cap. 8. n. 9. tom. 5. pag. 644. edit. BB.) Atque iis in locis aperte declarat S. Doctor justificationem non sitam esse in mera diviæ justitiæ imputatione.

Denique comparationem hanc instituit: *Sicut Christus in quo omnes vivificantur, ... dat sui Spiritus occultissimum gratiam, quam etiam latenter infundit & parvulis: sic Adam in quo omnes moriuntur, ... occulta labe carnalis concupiscentiæ suæ labi cavavit in se omnes de sua stirpe venientes.* (Lib. de peccatorum meritis, & remissione, cap. 9.) Atqui non poterat S. Doctor clarius ostendere gratiam justificantem esse aliquid internum & animæ inhaerens, quam docendo eam latenter infundi etiam parvulis, nec minus propriè in iis existere, quam transfusam ab Adamo concupiscentiam.

Prob. 2°. Rationibus Theologicis. 1°. Homo propriè dici non potest esse justus, nisi per aliquam dotem quæ in eo, veluti in subjecto, recipiatur quemadmodum doctus nec esse, nec vere dici potest quisquam, nisi per scientiam quæ in ipso resideat: atqui justitia Dei, vel Christi, utpotè infinita, non potest in hominè tanquam in subjecto recipi. 2°. Justitia per quam homines justii sunt, crescere potest, variosque admittit gradus, ut patet ex istis Scripturae præceptis: *Crescite in gratia.* (2. Pet. 3. 18.) *Qui justus est, justificetur adhuc.* (Apoc. 22. 11.) Atqui justitia sive Dei, sive Christi, novos incrementi gradus non suscipit, cum sit infinita; ergo justitia nostra non ea est, quæ Deus ipse justus est, sed quæ nos ab eo facti justii, ait Augustinus. (De Spiritu & litt. cap. 13.)

3°. Per Christum id nobis redditur in justificatione, quod in Adamo perdidimus: *Recipimus*, inquit Augustinus, *justitiam ex qua per peccatum lapsus est homo.* (*Lib. 6. de Genesi ad litt. cap. 24. tom. 3. pag. 210.*) Atqui non amisimus in Adamo justitiam quæ extra ipsum erat, ipsique tantum imputabatur, sed etiam quæ intra ipsum erat, ejusque animam intimè afficiebat & ornat; ergo justitia quæ nobis per Christum restituitur, interna est & cordibus nostris inhærens.

Menito igitur Concilium Tridentinum anathema adversus eum pronuntiat, qui *dixerit hominem justificari... solâ imputatione justitiæ Christi... exclusâ gratiâ & caritate, quæ in cordibus diffundatur, atque illis inhæreat.* (*Sess. 6. de justificatione. can. 11.*)

Solvuntur objecta.

Objicies 1°. Justitia in Scripturis frequenter dicitur imputari: *Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad justitiam... Creditam in eum qui justificat impium, reputatur fides ejus ad justitiam. Non est autem scriptum tantum propter ipsum (Abrahamum) quia reputatum est illi ad justitiam; sed & propter nos, quibus reputabitur creditibus in eum;* (*Rom. 4. v. 3. 5. 23. 24.*) ergo justitia nostra ipsissima est Christi justitia nobis imputata.

Resp. Dist. ant. Dicitur imputari per imputationem internam, conc. externam tantum, neg.

Itaque duplex distingui potest *imputatio*, alia interna quâ subjecto attribuitur aliquid quod reverà in eo resider; alia externa quâ ex sola benignitate reputatur aliquid esse tale, licet reipsâ non sit, ut si creditor ex sua munificentiâ reputet pro soluto, quo reverà solum non fuit. Porro Scripturæ interdum quidem justificationem designant per justitiæ *imputationem*; sed quæ interna sit, veramque & interiorem supponat in homine

justificatio gratiam, sive caritatem per Spiritum Sanctum diffusam, ut liquet ex testimoniis suprâ adductis.

Præterea in Scripturis mala opera reputari dicuntur in peccata, ut illis in locis: *Cum votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere, quia requireret illud... & si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum.* (*Deut. 23. 21.*) *Non negabis mercedem indigentis, ... ne clamet contra te ad Dominum, & reputetur tibi in peccatum.* (*cap. 24. v. 14. & 15.*) Atqui peccata quæ dicuntur imputari, in hominibus verè sunt, eorumque animam interius inquinant; ergo pariter hæc vocabula, *reputare*, vel *imputare ad justitiam*, veram & inhærentem justitiam expriment, quæ sit interioris hominis pulchritudo, ut ait Augustinus. (*Epist. 8.*)

Obj. 2°. Fideles sic hortatur Apostolus: *Induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia & sanctitate veritatis.* (*Eph. 4. 24.*) Atqui indumentum est aliquid externum: ergo & justitia quâ novi homines efficitur.

Resp. Dist. maj. Induite novum hominem per gratiam & justitiam internam & inhærentem, conc. per solam Christi justitiam merè imputatam, neg.

Eodem enim modo novum hominem induimus, quo veterem: atqui veterem hominem induimus, per peccatum verum proprièque dictum, quo interius anima corrumpitur; ergo pariter novum hominem suscipimus per veram & interiorem justitiam, quâ renovatur animus.

Præterea Apostolus hæc alia verba immediate præmittit: *Renovamini spiritu mentis vestræ*, id est, *secundum mentem*, inquit Eslius; hortatur ergo fideles Paulus, ut novum hominem induant per spiritus renovationem: atqui non renovatur animus nisi per quid interius, quo intimè afficiatur; ergo, &c.

Obj. 3°. Christus dicitur factus nobis sapientia, justitia, sanctificatio, redemptio. (1. Cor. 1. 30.) Ergo justitia nostra non alia est, quam ipsa Christi justitia nobis imputata.

Resp. Nec conseq. Nam eo sensu Christus factus est nobis sapientia, justitia, sanctificatio, redemptio, quod sit causa efficiens & meritoria, per quam sapientes, justii, sancti, redemptique sumus; enimvero post objecta verba, statim subjungit Apostolus: *Qui gloriatur, in Domino gloriatur*; quasi diceret: nefas est in alio quam in Deo gloriari. Quidquid enim sapientiæ, justitiæ, sanctitatis in nobis est, à Christo Domino accepimus; quo sensu dicitur: *Ipse (Deus) est vita tua & longitudo dierum tuorum*; (Deuter. 30. 20.) quia scilicet Deus vitam nobis dedit & datam conservat.

Verum, quia Christus est justitiæ nostræ causa efficiens; inde malè colligetur veram internamque justitiam in nobis non esse; quemadmodum ex eo quod sapientiæ nostræ sit principium, perperam concluderetur nobis veram sapientiam non inesse, sed tantummodo imputatam.

ARTICULUS III.

De proprietatibus justificationis.

Tres justificationis proprietates enumerant Pseudo-Reformati, nempe firmissimam certitudinem, immutabilitatem, & aequalitatem. Docent scilicet vulgo 1°. omnes posse ac debere credere absque ulla dubitatione, se justos esse; siquidem hæc fide specialia, vel certâ fiduciâ acquiritur justificatio; 2°. justitiam semel comparatam nunquam posse amitti, nequidem per atrociora scelera. Dordracena enim Synodus, Calvinistis non minus sacra, quam Nicæna Catholicis, anno 1619, ita definit: *Deus Spiritum Sanctum, etiam in tristibus lapsibus, à*

suis non prorsus aufert, nec eo usque eos prolabi finit, ut gratiæ adoptionis & justificationis statu excident. (in 5. Doctrinæ cap. de perseverantia, can. 6. pag. 266. edit. Elzevir. ann. 1620.) 3°. Volunt justitiam in omnibus æqualem esse, quia nihil aliud est quam ipsa Christi justitia nobis imputata, quæ varios gradus non suscipit.

Contrà vero Ecclesia Catholica statuit, 1°. justitiam reprobis nonnunquam communem esse cum electis: quod negant Calvinistæ; 2°. electos aliquando gratiâ justificante penitus excidere; 3°. neminem posse absque speciali relevatione, certo credere se justificatum esse; 4°. justitiam varios admittere gradus. Sit itaque.

PROPOSITIO I.

Nullus mortalium potest absque speciali relevatione, certissimè, credere se justificatum esse.

Probatur 1°. ex Scripturis: *Quis potest dicere, mundum est cor meum, purus sum à peccato?* (Proverb. 20. 9.) *Nescit homo utrum amore an odio dignus sit.* (Eccles. 9. 1.) *Nihil mihi conscius sum, inquit S. Paulus, sed non in hoc justificatus sum.* (1. Cor. 4. 4.) Porro nemo potest indubitatam propriæ justificationis certitudinem obtinere, nisi absque ullo erroris periculo noverit cor suum esse mundum, scelerisque purum, se amore Dei dignum esse, sibi que nullum inesse peccatum mortale, quando nullis conscientiam habet: atqui testantur Scripturæ hæc omnia esse prorsus incerta, ergo, &c.

Hinc Gregorius magnus ad fororem suam quæ, utrum sibi remissa essent peccata cognoscere ex ipso cupiebat, ita rescribit: *Rem difficilem etiam & inutilem postulasti; difficilem quidem, quia ego indignus sum cui relevatione fieri debeat; inutilem vero, quia secuta de peccatis tuis fieri non debes.* (Epist. lib. 7. indic. 15. epist. 25. pag. 869. tom. 2. edit. B.B.) Itaque, juxta S. Gregorium, remissa nobis

esse peccata, per revelationem tantum innotescere potest: atqui nulla est justificatio sine peccatorum remissione; ergo nemo potest de sua justificatione certus esse, nisi per specialem revelationem.

Prob. 2°. Ratione. 1°. Gratia justificans, ut jam ostendimus, nihil aliud est quam caritas habitualis, & in anima dominans: atqui dum vivimus, certo non cognoscimus utrum caritas in corde nostro dominetur, & ceteris affectibus praevaleat. Nihil est enim tam absconditum, quam homo ipse sibi: *Pravum est cor omnium*, inquit Deus; & *inscrutabile*; *quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans cor & probans renes.* (Jerem. 17. v. 9. & 10.) Quibus verbis Deus cordis humani cognitionem ut propriam sibi vindicat.

2°. Si quibus signis certo constare possit justificatio, maxime vel per martyrium, vel per facultatum omnium in sublevandis pauperibus erogationem: atqui hæc non sunt acceptæ justificationis indubitata argumenta, & quibus falsum subesse omnino non possit; siquidem, ex Apostolo, ista fieri possunt absque caritate, ac proinde sine gratiâ justificante: *Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita ut ardeam, caritatem atque non habuero, nihil mihi prodest.* (1. Cor. 13. 3.) Ergo, &c.

Iis omnibus accedit Concilii Tridentini auctoritas, à quo sic definitum: *Quilibet, dum se ipsum suamque infirmitatem respicit, de sua gratia formidare potest, cum nullus scire valeat cum certitudine, fidei, cui non potest subesse falsum, se gratiam Dei esse consecutum.* (Sess. 6. de justificat. cap. 6.)

Solvuntur objecta.

Obj. 1°. Hæc habet Apostolus: *Ipsè Spiritus (Sanctus) testimonium reddit spiritui nostro, quod*

sumus filii Dei. (Rom. 8. 16.) Undè sic disputant Hæretici: Illud nobis certè innotescit, quod testatur Spiritus Sanctus: atqui testatur nos esse filios Dei, sive justificados; ergo justificatio nostra certo nobis innotescit.

Resp. Dist. maj. Quod testatur Spiritus Sanctus expressè, directè & sine ullâ obscuritate, conc. quod testatur obscurè, neg. maj.

Itaque Spiritus Sanctus, ut notat Estius, duobus modis aliquid testari potest. 1°. Expressè, directè, & sine ulla obscuritate: tale est testimonium quod per Christum paralytico & mulieri peccatrici dedit his verbis: *Remittuntur tibi peccata tua*; & per Prophetam Davidi: *Dominus transtulit peccatum tuum.* (Lib. 2. Reg. 12. 13.) Hujusmodi testimonium ita certum est, ut omnem excludat errandi formidinem.

2°. Testatur interdum obscurè, scilicet per quædam signa quæ probabilem tantum pariant conjecturam. Hoc modo testatur spiritui nostro nos esse filios Dei, nimirum per quosdam pios motus quibus ad Deum excitamur, per conscientie tranquillitatem, per quædam fiduciam quâ nos salvos fore confidimus; cum autem hujusmodi signa in omnibus nondum justificatis reperiri possint, ut nemo diffidetur, non omnem prorsus depellunt dubitationem. Quod enim justis certissime non constet per Spiritum Sanctum, se filios Dei esse, res est comperta ex illis ejusdem Apostoli verbis: *Neque me ipsum judico; nihil enim mihi conscius sum; sed non in hoc justificatus sum.* (1. Cor. 4. v. 3. & 4.) Profecto si per Spiritus Sancti testimonium, de seipso non ita certus fuit Paulus, ut seipsum judicare, seque justificatum esse pronuntiare posset, quanto minus poterit quilibet alius!

Præterea ut aliquis assentiatur alteri sine ullo errandi periculo, duo sunt necessaria; primum, ut testimonium nulli sit falsitati obnoxium; se-

cundum, ut illud existere indubitatae constet: atqui, licet Spiritus Sanctus testetur fidelibus se filios Dei esse, illud tamen esse Spiritus Sancti testimonium fidelibus absque revelatione certo non innotescit.

Obj. 2°. Apostolus sic affirmat: *Certus sum quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus..... neque creatura alia poterit nos separare à caritate Dei*; (Rom. 8. v. 38. & 39.) ergo de sua caritate, sive gratia justificante, certus erat Apostolus.

Resp. Dist. ant. Certus sum, id est, vehementer confido, conc. id est, eà certitudine quæ omnem dubitationem excludat, neg.

Itaque ut Heterodoxi ex objecto loco aliquid patrocini suæ causæ accerferent, necesse esset hæc verba, *certus sum*, apud Apostolum eam semper exprimere certitudinem, cui falsum subesse nequeat, & quæ omnem errandi metum prorsus removeat: atqui res aliter se habet: non semel enim hæc verba revocantur ad ista: *Persuasum habeo, existimo, plurimum confido*: sicut v. g. cum ait: *Certus sum, fratres mei, quoniam..... estis pleni dilectione.* (Rom. 14. 15.) *Certus sum quod & in te sit fides non ficta*; (2. Tim. 1. 5.) ergo, &c.

Præterea, etiam si Calvinistis concederetur Apostolum indubitatae habuisse de sua caritate & justitia certitudinem, nihil inde colligere possent in sui dogmatis præsidium. Hinc enim sequeretur tantummodo specialem ipsi eà de re factam fuisse revelationem, quæ sanè in omnibus & singulis justis locum non habet, quibus tamen eandem certitudinem tribunt Calvinistæ.

Observatio,

Quamvis nemo utrum justificatus sit, eà certitudine cognoscere valeat, quæ nulli falsitatis pe-

riculo sit obnoxia, non desunt tamen signa & indicia, ex quibus de justitia cognitionem probabilem assequi possimus, quæ omnem animi perturbationem removeat: *Omnis arbor bona, ait Christus, fructus bonos facit; mala autem arbor malos fructus facit; igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos.* (Math. 7. v. 17. & 20.) *Fructus autem Spiritus, inquit Apostolus, est caritas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas.* (Galat. 5. v. 22. & 23.) Ubi igitur sunt hujusmodi fructus, ibi Spiritum Sanctum veramque justitiam adesse prudenter colligitur. Idcirco, si quis post Baptismum, vel nullius culpæ gravis conscius sit, vel si quam admiserit, illam dignâ pœnitentiâ expiaverit, deinceps vero per diuturnum tempus vixeris ab omni crimine alienus, in servandis officiis sedulus, in oratione frequens, erga seipsum temperans ac sobrius, erga proximum justus, mansuetus, patiens, benignus, misericors; denique si moribus suis ostenderit hoc præsertim sibi curæ esse, ut declinet à malo & faciat bonum, nemo profus est qui hujusmodi hominem esse justum pronuntiare non audeat; imo & ipse se talem esse sapienter confidere poterit. Probabilis autem illius fiduciæ varii esse debent gradus. Tot enim propè numerare licet, quot sunt homines qui operibus suis justos se probant. Tanto enim magis quisque securus esse debet, quanto & grandiora sunt opera justitiæ quibus vacavit, & major in iis perficiendis animi fervor, & diuturnius tempus quo in ipsis perseveravit. Vix autem duos invenias homines, qui in his omnibus sint æquales.